

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ПОРІВНЯЛЬНОГО АНАЛІЗУ
РІДНОЇ ТА ІНОЗЕМНОЇ КУЛЬТУР**

У статті розглядається проблема формування інтеркультурних навичок та вмінь майбутніх учителів іноземної мови.

В умовах національного відродження, розбудови незалежності української держави, входження країни у міжнародний освітній простір надзвичайної актуальності набуває проблема професійної підготовки вчителя-патріота України, який усвідомлює свою належність до сучасної європейської цивілізації, чітко орієнтується в сучасних реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлений до життя і праці в XXI столітті [1]. Тільки педагог з високим рівнем сформованості професійних умінь, здатний до збереження і продовження культурно-історичних традицій рідної держави, вихований на прикладі шанобливого ставлення до української культури та історії, здатний виховувати дітей та молодь у руслі концепції національної освіти. Отже, концепція професійної підготовки педагогів і вчителів передбачає формування особистості фахівця, який не тільки добре знає свій предмет, а є ще національно-свідомою людиною, носієм надбань української та світової культур. Беручи до уваги вищезгадане, звернемося до певних аспектів професійної підготовки вчителів іноземної мови. Згідно з програмою курсу сучасної англійської мови для студентів педагогічних інститутів та університетів, розробленої з урахуванням рекомендацій Ради Європи та затвердженої Міністерством освіти і науки України, особлива увага приділяється концепції полікультурного спілкування та діалогу культур, що є важливим складником формування професійної компетенції викладачів іноземних мов в Україні [2].

Концепція спеціаліста має на меті формування у студентів комунікативної, лінгвістичної та соціокультурної компетенцій.

Метою нашої роботи є привернення уваги до актуальної проблеми сучасної професійної освіти, формування інтеркультурних навичок та вмінь студентів педагогічних вузів. Значне місце серед таких умінь займає здатність пов'язувати рідну культуру з культурою країни, мова якої вивчається, спроможність виконувати роль культурного посередника між національною та іноземною культурами.

На нашу думку, передумовою формування інтеркультурних навичок та вмінь є поглиблення знань студентів щодо культурних реалій своєї рідної країни та вибудовування ними цілісної системи порівнянь української культури з англійською.

Головним засобом для складання системи порівнянь повинні стати заняття з фахового предмету, а саме з іноземної мови, на яких студентам пропонується система різноманітних завдань, спрямованих на порівняльний аналіз явищ різних культур. Слід відзначити, що невідповідність діючих підручників вимогам чинної програми та відсутність навчальних матеріалів, пов'язаних з культурою України, надзвичайно ускладнює процес формування у студентів інтеркультурних навичок та вмінь. Переважна більшість мовних вузів України використовує підручник В.Д. Аракіна "Практический курс английского языка", в якому недостатньо матеріалів соціокультурного змісту і який не дозволяє виховувати у майбутніх вчителів іноземної мови здатність до порівняльного аналізу культур.

Діюча програма рекомендує викладачам використовувати автентичні джерела культурологічного змісту. Ми, в свою чергу, наголошуємо на необхідності використання цих матеріалів з певним комплексом завдань, націлених на активізацію національних культурологічних фонових знань студентів, поглиблення цих знань і відбудовування системи порівнянь рідної та іноземної культур. Останнім часом розробкою питань розвитку інтеркультурних вмінь займається багато методистів у різних країнах (В.В. Сафонова, Н.К. Складенко, О.Б. Тарнопольський, Л.В. Калініна, І.В. Самойлюкевич, Barry Tomalin, Susan Stempleski). Метою нашого дослідження є створення комплексів вправ, спрямованих на поетапний розвиток навичок порівняльного аналізу різних культур. При складанні таких комплексів завдань вважаємо доцільним дотримуватись аспектного розподілу культурологічного матеріалу, запропонованого авторами книги "Cultural Awareness" Бері Томелінін та Сьюзен Стемплескі [3], а саме:

- аспект I – розпізнавання культурної символіки (символи та образи, які знаходять відображення в піснях, витворах мистецтва, архітектури, географії країн);
- аспект II – вивчення "продуктів" різних культур (література, фольклор, музика, мистецтво);
- аспект III – вивчення моделей повсякденної поведінки з концентруванням уваги на моделях повсякденної поведінки представників різних культур;
- аспект IV – дослідження культурної поведінки представників різних культур в певних соціальних ситуаціях;
- аспект V – дослідження моделей спілкування, особливостей вербального та невербального спілкування прийнятих у різних країнах;
- аспект VI – дослідження моральних цінностей та відношень, типових для представників різних культур;

- аспект VII – вивчення звичаїв, традицій, національних особливостей їжі, одягу, відпочинку, типових для представників різних культур.

Слід зазначити, що перелік аспектів культури, запропонований у цьому списку, може бути розширений. Окрім того, всі аспекти взаємопов'язані, інтегровані один з одним і можуть розглядатися як окремо, так і в певній сукупності.

Підсумовуючи вищесказане, пропонуємо комплекс вправ на розвиток інтеркультурних навичок та вмінь студентів відповідно до 4 етапів:

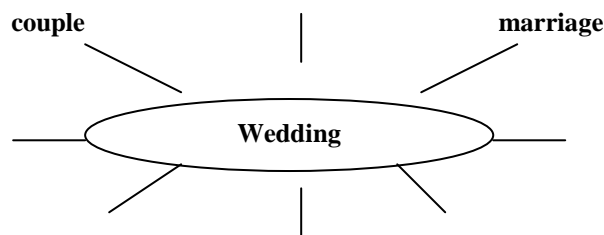
1. Мета – активізація фонових знань студентів, пов'язаних з певним культурологічним аспектом.
2. Мета – поглиблення знань студентів з даного аспекту в сфері національної культури.
3. Мета – ознайомлення студентів з іноземною культурологічною інформацією з аспекту.
4. Мета – вибудовування системи порівнянь культурологічних фактів рідної та англійської культур.

Проілюструємо запропоновані етапи за допомогою комплексу комунікативно орієнтованих вправ з теми: "Family Life".

- Аспект VII – вивчення та порівняння звичаїв, традицій представників національної та іноземної культур. Підтема "Wedding and Marriage Customs in Great Britain and Ukraine".

Етап 1. Вправи на активізацію фонових знань.

Зразки завдань: - Work in groups of 3 – 4 students and find some more words associated with word "Wedding". Fill in the spidergram.

- Discuss your associations with members of the other groups.
- Look at the wedding photos and put them into the correct order. Comment on each photo. Work in pairs.

Етап 2. Вправи на поглиблення знань студентів з даного аспекту з точки зору національних традицій.

Зразки завдань:

- You are going to listen to the text about the traditional Ukrainian Wedding. Complete the following sentences while listening to the text.
 1. In old times in Ukraine...
 2. In Ukraine a girl of good name...
 3. She could save a life of a sentenced to death Cossack just...
 4. The wedding parties were celebrated in different ways...
 5. Everywhere it was merry and was going for...
 6. If a young man asks in marriage the girl either gives...
 7. As a sign of concern the girl gives...
 8. On Sunday morning the bride is to be seated...
 9. After parents blessing the bride...
 10. The bride and bridegroom join hands with a kerchief and...
- Imagine you are reporters describing a traditional Ukrainian wedding party. Working in groups prepare your descriptions.

Етап 3. Ознайомлення студентів з культурологічною інформацією стосовно англійської країни.

Зразки завдань:

- You are going to read a text about the traditional British wedding party. Make a list of questions you would like to get answers to the text.
- While reading the text choose facts which can be answers to the predicted questions.
- Suppose you are in charge of organizing a wedding ceremony in Great Britain. Make a list of things you are going to do.

Етап 4. Порівняння культурологічних фактів різних країн.

- Imagine that you have a chance to visit traditional wedding ceremonies. What ceremony will you choose? Comment on your choice.
- Role-play a dialogue between people who managed to visit wedding ceremonies in different countries.

Аналогічні поетапні комплекси вправ були складені нами відповідно до тематичних блоків, запропонованих чинною програмою для першого року навчання у мовному педагогічному вузі, а саме: "Personal Identification", "Homes and Housing", "Meals and Cooking", "Shopping", "Money, Payment and Prices" [4]. Ефективність запропонованих нами комплексів вправ була доведена експериментально під час занять з практики англійської мови студентів першого курсу факультету іноземних мов Житомирського державного університету імені Івана Франка. Результати експерименту дозволяють зробити певні висновки:

- Використання культурологічних матеріалів національного характеру дозволяє поглибити знання студентів про реальність рідної країни, тим самим сприяє їх національному вихованню.

- Комунікативні завдання порівняльного характеру усувають певні непорозуміння, які виникають у студентів під час вивчення культурних реалій іншої країни, полегшують участь українських студентів у діалозі культур.
- Етапна будова та аспектний характер завдань оптимізують процес формування інтеркультурних навичок та вмінь майбутніх вчителів і тим самим сприяють становленню їхньої професійної компетентності.

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – К.: Шкільний світ. 2001. – С. 1-10.
2. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти. – К.: Голос України. – 1996.
3. Barry Tomalin and Susan Stempleski. Cultural Awareness – Oxford Press, 2001.
4. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект / Колектив авт.: С.Ю. Ніколаєва, М.І. Соловей та ін.; Київ. держ. лінгв. ун-т. – К.: Британська Рада, 2001.

Матеріал надійшов до редакції 1.11.2004 р.

Гуманкова О.С. Подготовка будущего учителя иностранного языка к сравнительному анализу родной и иностранной культур.

В статье рассматривается проблема формирования интеркультурных умений и навыков будущих учителей иностранного языка.

Gumankova O.S. Preparation of the Future English Teachers for the Comparative Analysis of Native and Foreign Cultures.

The article deals with the development of the skills of comparative analysis of different cultures as a part of the future English teacher's proficiency.